

ombudsman

veřejný ochránce práv

BULLETIN

MONITOROVÁNÍ PRÁV LIDÍ
SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM
ČERVEN - ŘÍJEN 2021

ÚVODEM

- Úvodní slovo zástupkyně ombudsmana

TÉMA

- Volby
-

AKTUALITY Z ČINNOSTI

- Odbor ochrany osob se zdravotním postižením
- Poradní orgán ombudsmana
- Činnost dalších odborů Kanceláře ombudsmana
- Spolupráce s organizacemi hájícími práva lidí s postižením
- Další informace z oblasti práv lidí s postižením

ÚVODEM

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dovolte mi Vás srdečně přivítat u podzimního vydání našeho bulletinu. Podzim se letos nesl také ve znamení voleb, které nezůstaly ani bez našeho povšimnutí. Vzhledem k tomu, že se opět nestihl projednat zákon o správě voleb, vydali jsme aktualizované Doporučení k výkonu volebního práva lidmi s postižením, zejména těch, kteří žijí v zařízeních. Tentokrát bylo Doporučení zaměřeno na volby do Poslanecké sněmovny. Ve spolupráci s dalšími subjekty jsme připravili dotazník pro obce mapující přístupnost volebních místností pro lidi s postižením. Tématu voleb se věnovalo také páté zasedání poradního orgánu veřejného ochránce práv pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením. Jeho členky a členové se na něm mimo jiné podělili o své cenné, i když mnohdy ne pozitivní zkušenosti. Provedli jsme rovněž sérii návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením zaměřených na výkon volebního práva klientů. Více se o jednotlivých aktivitách dočtete dále.

Kromě volebního tématu můžete v tomto čísle najít například i zajímavé individuální podněty, které řešili kolegyně a kolegové z dalších odborů, nově také příspěvek jedné z členek našeho poradního orgánu a mnoho dalšího. Dočtete se také, že i díky našemu přispění a aktivitě poradního orgánu Senát nakonec neschválil novelu zákona o sociálních službách, která byla připravena bez toho, aniž by byli jakkoliv zapojeni lidé s postižením.

Ráda bych také využila tento prostor k tomu, abych Vás upozornila na nedávno zveřejněnou výzvu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením k předkládání žádostí o kandidaturu na funkci člena výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením. Máte-li ve svém okolí odbornici či odborníka, kteří by nezávisle a důstojně zastávali tuto funkci, sdělte jim prosím, že žádosti o kandidaturu lze podávat do 31. ledna příštího roku.

Vážené spolupracující organizace, chtěla bych Vám poděkovat za dosavadní součinnost a popřát nám všem zlepšení současné nepříznivé situace natolik, abychom v následujícím období již mohli spolupracovat nejenom na dálku, ale zejména na osobních setkáních.

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného
ochránce práv

TÉMA: VOLBY

DOPORUČENÍ K VÝKONU VOLEBNÍHO PRÁVA

Volby do Poslanecké sněmovny vyhlášené na 8. a 9. října 2021 určily jedno z hlavních celospolečenských témat posledních týdnů, a tím i podstatnou část náplně naší činnosti. Problematice uplatňování volebního práva lidí s postižením se věnujeme systematicky a dlouhodobě. Již po komunálních volbách v roce 2018 jsme navštívili sedm domovů pro osoby se zdravotním postižením umístěných v šesti různých krajích. Při těchto návštěvách jsme zaznamenali řadu překážek, které brání lidem s postižením volební právo řádně uplatnit. Jednalo se především o informační izolaci lidí s postižením kvůli odříznutí od běžného života společnosti, bariérovost volebních místností nebo nepochopení rozsahu omezení svéprávnosti ze strany poskytovatelů sociálních služeb a opatrovníků, kdy bylo někdy odepřeno právo volit i těm klientům, kteří ho měli. Na základě těchto i dalších zjištění jsme v roce 2020 vydali Doporučení k výkonu volebního práva lidí s postižením. Toto doporučení mapuje nejčastější problémy lidí s postižením v souvislosti s výkonem volebního práva a pokouší se nalézat jejich řešení, ať již v podobě individualizované podpory či návrhů změn zákonné úpravy.

Jelikož ani pro letošní volby zákonodárce nestihl projednat připravovaný zákon o správě voleb, rozhodli jsme se vydat nové aktualizované Doporučení pro výkon volebního práva lidmi s postižením zaměřené speciálně na volby do Poslanecké sněmovny. Toto Doporučení je sice primárně určeno poskytovatelům pobytových sociálních služeb a opatrovníkům, ale mohou z něho čerpat informace i představitelé státních orgánů nebo neziskové organizace zabývající se právy lidí s postižením. Doporučení provází krok po kroku volebním procesem, počínaje dlouhodobou přípravou v předvolebním období až po samotný výkon volebního práva ve volební místnosti nebo do přenosné volební schránky v pobytovém zařízení sociálních služeb. Cílem je umožnit co nejširšímu okruhu klientů realizovat jejich volební právo, a to díky odpovídající podpoře ze strany poskytovatele sociálních služeb nebo opatrovníka.

Doporučení z roku 2020 najeznete [zde](#) a aktualizované Doporučení [zde](#).

PŘÍSTUPNOST VOLEBNÍCH MÍSTNOSTÍ A INFORMACÍ O VOLBÁCH

Volební zákony v současnosti bohužel nevyžadují, aby byly volební místnosti bezbariérové. Proto jsme připravili po předchozím jednání s Ministerstvem vnitra, ve spolupráci s Národním institutem pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace (NIPI), členy a členkami poradního orgánu a také s neziskovými organizacemi, dotazník pro obce, který by mapoval přístupnost volebních místností pro lidi s postižením (např. počet parkovacích míst pro držitele průkazů ZTP a ZTP/P, bezbariérovost budovy, prostornost volební místnosti, madla a vodící linie či indukční smyčka). Tento dotazník měla obec vyplnit pro každou zřízenou volební místnost a umístit jej s dostatečným předstihem na svůj web tak, aby každý volič mohl zhodnotit, zda je pro něj volební místnost v jeho volebním okrsku přístupná. V případě nepřístupnosti by si volič mohl vyhledat jinou volební místnost a volit v ní na základě voličského průkazu.

Ministerstvo vnitra tento dotazník do své metodiky k volbám dostatečně nezapracovalo. Proto hodláme s ministerstvem v této věci nadále jednat, aby v budoucnu byly volby přístupné pro všechny oprávněné voliče.

Dotazník pro obce najeznete [**zde**](#).

JEDNÁNÍ PORADNÍHO ORGÁNU O VOLBÁCH

Volby do Poslanecké sněmovny určily rovněž hlavní téma pátého zasedání poradního orgánu pro oblast monitorování práv lidí s postižením. Představili jsme členům poradního orgánu vydané Doporučení k výkonu volebního práva i aktivity ohledně mapování přístupnosti volebních místností. Přístupnost volebních místností považují i členky a členové poradního orgánu za stěžejní. Svými zkušenostmi nám například potvrdili, že je běžnou praxí, že volič s tělesným postižením, který se nedostane do volební místnosti, volí na ulici do přenosné volební schránky, což nepovažujeme za důstojné. Takový postup neodpovídá vážnosti volebního aktu, kterým volič naplňuje své základní právo občana.

Ze strany poradního orgánu vzešly další podněty, které by lidem s postižením usnadnily výkon volebního práva, jako byly například povinnost obce zajistit voliči přístupnou volební místnost nebo odpovídající asistenci či povinnost politických stran zajistit dostupnost svých volebních materiálů pro lidi s postižením. Jako příklad počátku dobré praxe hodnotili členky a členové poradního orgánu postup Ministerstva vnitra, které připravilo obecné informace o volbách i ve formátech vhodných pro lidi s postižením.

Více se o činnosti poradního orgánu za uplynulé období dočtete dále.

NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ ZAMĚŘENÉ NA VÝKON VOLEBNÍHO PRÁVA LIDÍ S POSTIŽENÍM

V týdnu od 11. do 15. října jsme uskutečnili celkem pět návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením, které byly zaměřeny na výkon volebního práva klientů ve volbách do Poslanecké sněmovny. Zařízení rozdílné velikosti (10 až 112 klientů) jsme vybrali zcela náhodně napříč celou Českou republikou.

Nyní vyhodnocujeme zjištění z těchto návštěv. O svých poznatcích budeme informovat v následujícím období. Už teď je však možné alespoň ve stručnosti shrnout opakující se zjištění a nedostatky. V převážné většině navštívených zařízení nebyly volby tématem vůbec. Zařízení často nevědí, zda jsou anebo nejsou klienti omezeni ve svéprávnosti v oblasti volebního práva. Proto jim ani neposkytují potřebnou podporu, aby mohli volební právo realizovat. Stále také přetrvává trend, že pokud klienti volí, volí do přenosné volební schránky v prostorách zařízení, aniž by šli do běžné volební místnosti. Daná praxe mnohdy nevyplývá z toho, že by volební místnost byla bariérová nebo by do ní klienti nezvládli dojít. Stejně tak není řešena otázka volebního průkazu.

Více informací k tématu voleb Vám poskytne Romana Jakešová
(jakesova@ochrance.cz)

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Červen 2021

- Vydání Doporučení k vládnímu návrhu zákona o službách platform pro sdílení videonahrávek (KVOP)
- Pracovní setkání s různými aktéry k zaměstnávání lidí s postižením ve služebních úřadech
- Setkání poradního orgánu k tématu „Děti s postižením“ a „Indikátory pro měření implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením“ (online)
- Vystoupení na mezinárodním semináři Evropské akademie práv na téma „Diskriminace z důvodu postižení“
- Seminář pro studenty Právnické fakulty MU Brno v rámci projektu Lidská práva na živo

Srpen 2021

- Vysílání podcastu na téma „Vzdělávání dětí s postižením“ (ve spolupráci s ČOSIV)
- Vydání sborníku „Lidé s postižením jako nová menšina – právní výzvy a souvislosti“ ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy

Září 2021

- Uspořádání mezinárodního semináře „Tvorba a používání indikátorů pro měření implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením“ ve spolupráci s Úřadem vlády a Agenturou EU pro základní práva
- Vydání Doporučení „Podpora voliče v pobytové sociální službě“
- Setkání poradního orgánu k tématům „Volební právo“ a „Přístupnost informací“ (KVOP)
- Jednání s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy k tématu provádění zdravotních úkonů dětem během vyučování
- Jednání s ústředním školním inspektorem na téma přístupnosti škol a poskytování podpůrných opatření ve speciálním školství
- Vystoupení na poradě Ministerstva vnitra s tajemníky obcí s rozšířenou působností k tématu „Zaměstnávání lidí s postižením v územní samosprávě“
- Vystoupení na semináři Evropské sítě ombudsmanů „Ústavní péče, využívání fondů EU a poučení z pandemie“
- On-line setkání pracovní skupiny ochrany práv lidí s postižením na platformě NHRI (Evropské sdružení národních institucí pro lidská práva)

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

SHRNUTÍ ČINNOSTI A AKTIVIT ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ

Říjen 2021

- Účast na jednání Vládního výboru pro občany se zdravotním postižením
- Seminář pro advokáty na téma procesní opatrovnictví u lidí s duševním onemocněním
- Setkání pracovní skupiny lidí s psychosociálním postižením

Co nás čeká v následujícím období:

- Diskusní setkání s krajskými koordinátory pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením z Úřadu práce ČR
- Vystoupení na konferenci ASNEP „Konference Média a jejich přístup k osobám se sluchovým postižením“
- On-line rozhovory se zaměstnavateli ve veřejném sektoru (hledání dobré praxe v zaměstnávání lidí s postižením)
- Setkání s řediteli a ředitelkami krajských úřadů na téma „Zaměstnávání lidí s postižením v krajské samosprávě“
- On-line pracovní setkání s neziskovými organizacemi k poskytování podpůrných opatření ve speciálních školách
- Pracovní seminář k přístupnosti azylových domů a nocleháren pro lidi s postižením
- Setkání psychosociální skupiny
- Dvě systematické návštěvy DOZP

ODBOR OCHRANY PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

DALŠÍ ČINNOSTI Z MONITOROVÁNÍ:

DOPORUČENÍ K ÚČASTI DÍTĚTE NA ROZHODOVÁNÍ O ZÁLEŽITOSTECH SOUVISEJÍCÍCH S JEHO HOSPITALIZACÍ NA PSYCHIATRII

Návštěvy týmu Kanceláře ombudsmana v zařízeních poskytujících péči v oblasti dětské a dorostové psychiatrie ukázaly, že k účasti nezletilých pacientů na rozhodování o léčbě přistupují nemocnice nesourodě a někdy účast dítěte zanedbávají. Zástupkyně ombudsmana práv proto vydala Doporučení, které by mělo pomoci praxi sjednotit a posílit práva dítěte. Doporučení vzniklo ve spolupráci s odborníky z oboru, představiteli nemocnic a ve shodě s Ministerstvem zdravotnictví, které ho také zveřejnilo ve svém Věstníku. Za zásadní považuje ochránce informování dětských pacientů, a to přiměřeně věku a podle stupně jejich vyspělosti také zapojení do rozhodování.

Doporučení dostupné [**zde**](#). Věstník dostupný [**zde**](#).

Podrobnosti jsou dostupné v tiskové zprávě [**zde**](#).

VYTVÁŘENÍ UKAZATELŮ PRO SLEDOVÁNÍ NAPLŇOVÁNÍ ÚMLUVY

Ve spolupráci s Agenturou EU pro základní práva a zmocněnkyní vlády pro lidská práva jsme uspořádali mezinárodní seminář „Tvorba a používání indikátorů pro měření implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením“. Zástupkyně a zástupci státní správy, lidí s postižením a akademické obce diskutovali o tom, která data by měl stát o lidech s postižením sbírat, aby bylo možné vyhodnotit, zda se jejich právní postavení v České republice zlepšuje. Také jsme představili soubor ukazatelů (tzv. indikátorů) pro čtyři články Úmluvy, které se nejvíce prolínají do života lidí s postižením. Na základě výstupů z tohoto semináře plánujeme vydat první z řady monitorovacích zpráv o situaci lidí s postižením.

Podrobnosti jsou dostupné v tiskové zprávě [**zde**](#).

S podněty či dotazy ohledně výzkumu se můžete obracet na Petra Poláka
(polak@ochrance.cz)

ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S POSTIŽENÍM VE VEŘEJNÉM SEKTORU – DIALOG S RŮZNÝMI AKTÉRY

Tajemnice a tajemníci obcí s rozšířenou působností měli možnost osobně diskutovat o zaměstnávání lidí s postižením v územní samosprávě. Na pravidelné poradě s Ministerstvem vnitra jsme jim představili výsledky výzkumů a doporučili jim některé postupy, které by mohly vést ke zvýšení podílu lidí s postižením zaměstnaných na obecních a městských úřadech. K tématu zaměstnávání lidí s postižením a jejich pracovní rehabilitace proběhlo rovněž pracovní setkání na Generálním ředitelství Úřadu práce ČR. Posledním setkáním bylo pracovní jednání týkající se zvýšení podílu lidí s postižení zaměstnaných ve státní službě. Se zástupci Ministerstva vnitra – sekce pro státní službu, Ministerstva práce a sociálních věcí a sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením jsme se dohodli na dalším vzdělávání vedoucích služebních orgánů. Vydali jsme také tiskovou zprávu k přiměřeným opatřením v oblasti zaměstnání.

Podrobnosti jsou dostupné v tiskové zprávě [zde](#).

S podněty či dotazy k tomuto tématu se můžete obracet na Denisu Kramářovou (kramarova@ochrance.cz.)

PRACOVNÍ SETKÁNÍ V OBLASTI ŠKOLSTVÍ – PŘÍSTUPNOST ŠKOL A PROVÁDĚNÍ ZDRAVOTNICKÝCH ÚKONŮ BĚHEM VYUČOVÁNÍ

Jednali jsme s ústředním inspektorem České školní inspekce o přístupnosti škol a školských zařízení pro děti s tělesným a smyslovým postižením, poskytování podpůrných opatření ve speciálních školách, poznatcích ze systematických návštěv zařízení ústavní a ochranné výchovy a možnostech škol při provádění zdravotnických úkonů dětem během vyučování (např. podávání inzulínu). K poslednímu tématu jsme vydali tiskovou zprávu.

Podrobnosti jsou dostupné v tiskové zprávě [zde](#).

S podněty či dotazy ohledně výzkumu se můžete obracet na Petra Poláka (polak@ochrance.cz).

SPOLUPRÁCE S ČESKOU ADVOKÁTNÍ KOMOROU NA ZLEPŠOVÁNÍ PŘÍSTUPU ADVOKÁTŮ K LIDEM S DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM

Uspořádali jsme dva semináře pro advokáty věnované problematickým oblastem při tzv. procesním opatrovnictví, tedy zastupování advokátem ustanoveným v řízení o nedobrovolné hospitalizaci nebo o svéprávnosti či podpůrných opatřeních. Diskutovali jsme o základních povinnostech advokáta a o tom, jak zlepšovat podmínky pro advokáty i zastupované, aby bylo procesní opatrovnictví účinné. Ve spolupráci s Českou advokátní komorou budeme nadále pokračovat.

Více najdete ve zprávě z druhého semináře [zde](#).

STANOVISKO K VLÁDNÍMU NÁVRHU ZÁKONA O SLUŽBÁCH PLATFOREM PRO SDÍLENÍ VIDEONAHRÁVEK

Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel nás upozornila na nepříznivý dopad vládního návrhu zákona o službách platforem pro sdílení videonahrávek (sněmovní tisk č. 981/0) na lidi se zrakovým a sluchovým postižením. Návrh počítal s tím, že budou odstraněny tzv. kvóty na skryté titulky, které zajišťují přístupnost audiovizuálního obsahu zejména lidem se sluchovým postižením. Místo toho měly mít komerční televizní stanice nově právní povinnost připravit akční plány, kde by míra zajištění přístupnosti pořadů byla ponechána zcela na jejich uvážení. Vládní návrh byl připraven bez konzultace s lidmi se sluchovým postižením. Zástupkyně ombudsmana proto vydala Stanovisko, v němž apeluje na to, aby se s lidmi se sluchovým postižením na toto téma začala vést diskuse o přepracování návrhu tak, aby na ně neměl negativní dopad. Jednání proběhlo v červenci na Ministerstvu kultury. Návrh zákona se nepodařilo projednat do konce funkčního období poslanecké sněmovny. Další vývoj budeme pečlivě sledovat.

Stanovisko najdete [zde](#).

S dotazy ohledně vládního návrhu zákona se prosím obracejte na Petra Poláka (polak@ochrance.cz)

NÁMĚTY KE ZLEPŠENÍ PRAXE PŘI PODPOŘE V ROZHODOVÁNÍ

Zástupkyně ombudsmana se zúčastnila semináře organizovaného senátním Výborem pro sociální politiku na téma veřejné opatrovnictví. Zástupkyně poukázala na laxní přístup státu k problematice podpory při právním jednání. Neexistuje žádný gesční orgán, který by měl tuto problematiku na starosti. Jednotlivé úkony si mezi sebou rozděluje Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo práce a sociálních věcí, ale žádný z těchto ústředních úřadů neřeší toto téma komplexně. Jak ukázal náš výzkum z roku 2020, soudy nadále ve velké míře omezují lidi ve svéprávnosti a jiná podpůrná opatření, například nápomoc při rozhodování nebo zastoupení členem domácnosti využívají zřídka. V současné době také finalizujeme další výzkum, který se zaměřuje na zkušenosti obcí při výkonu opatrovnictví. O jeho výsledcích vás budeme informovat v příštím bulletinu.

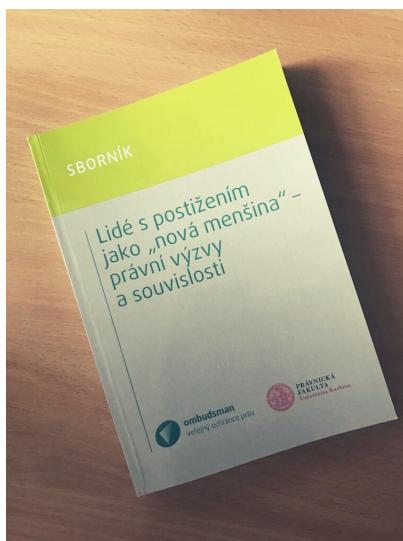
K vystoupení zástupkyně na semináři jsme vydali také **tiskovou zprávu**.

SBORNÍK LIDÉ S POSTIŽENÍM JAKO „NOVÁ MENŠINA“ – PRÁVNÍ VÝZVY A SOUVISLOSTI

V srpnu jsme vydali ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy sborník shrnující příspěvky odborníků na téma práv lidí s postižením. Jedná se o první odbornou právní publikaci, která se věnuje aspektům života lidí s postižením, a to například pokud jde o právo na autonomii, přístup ke spravedlnosti, zaměstnávání či vzdělávání nebo finančním úlevám pro lidi s postižením.

Odkaz na sborník **zde**.

Pokud si přejete zaslat tištěnou formu sborníku, můžete o ni požádat Zuzanu Durajovou (**durajova@ochrance.cz**)

PORADNÍ ORGÁN

Poradní orgán veřejného ochránce práv pro oblast ochrany osob se zdravotním postižením se za uplynulé období sešel dvakrát. Jak už víte z minulých příspěvků, poradní orgán se na svých zasedáních pravidelně věnuje nejen aktualitám z oblasti ochrany práv lidí s postižením, ale i rozsáhlým systémovým tématům. Členky a členové poradního orgánu s námi spolupracují i mimo režim pravidelných zasedání na jednotlivých projektech nebo přichází s konkrétními podněty z oblasti ochrany práv lidí s postižením, které však nejsou systémové, ale týkají se jednotlivců.

Na svém čtvrtém zasedání, které se uskutečnilo v červnu, pokračoval poradní orgán v projednávání průřezového tématu děti s postižením. Poradní orgán se v tomto ohledu zabýval zejména systémem sociálních služeb pro děti s postižením a jejich rodiny a také tím, jak je nastaven systém sociálního zabezpečení (konkrétně příspěvky na péči) pro tuto cílovou skupinu. V souvislosti s pandemickou situací členky a členové poradního orgánu zástupkyně ombudsmana na zasedání informovali například o nepřístupnosti testovacích a očkovacích míst nebo náročnosti povinných antigenních testů ve školách pro některé děti s postižením. Tyto podněty posloužily jako důležitý podklad pro další jednání s Ministerstvem zdravotnictví.

V září se poradní orgán zabýval velmi aktuálním tématem voleb. Zástupkyně ombudsmana v této souvislosti představila aktualizované Doporučení k podpoře voličů v domovech pro osoby se zdravotním postižením. Diskutovalo se rovněž o přístupnosti volebních místností nebo volebních kampaní. Ve druhé části zasedání se poradní orgán věnoval přístupnosti informací, a to zejména ve vztahu k orgánům státní správy. Přítomné členky a členové se shodly na tom, že by bylo vhodné nastavit standard, podle kterého by se orgány státní správy mohly lépe orientovat v tom, jak informace poskytovat přístupnou formou. Poradní orgán rovněž opakovaně projednával návrh novely zákona o sociálních službách, který byl schválen Poslaneckou sněmovnou a postoupen Senátu k dalšímu projednání. Poradní orgán se opětovně usnesl na tom, že novela je v rozporu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a může mít negativní dopad na klientky a klienty sociálních služeb. Za velmi problematické považoval poradní orgán to, že návrh nebyl projednán za účasti samotných lidí s postižením či organizací hájících jejich práva. Zástupkyně ombudsmana se proto následně obrátila na senátorky a senátory a o potenciálních negativních dopadech této novely na klientky a klienty sociálních služeb je v návaznosti na usnesení poradního orgánu informovala. Tisková zpráva ze zasedání k dispozici [zde](#).

ČINNOST DALŠÍCH ODBORŮ OCHRÁNCE V OBLASTI OCHRANY PRÁV LIDÍ S POSTIŽENÍM

POVOLENÍ VJEZDU DO CHKO

Na Kancelář veřejného ochránce práv se obrátil stěžovatel s žádostí o pomoc při změně zákona o ochraně přírody a krajiny, který stanoví pro území chráněné krajinné oblasti (CHKO) zákaz vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Stěžovatel požadoval, aby se do zákona doplnila výjimka pro osoby se zdravotním postižením. Vedla ho k tomu skutečnost, že sám jako osoba s tělesným postižením dostal opakovaně pokutu za to, že své auto zaparkoval mimo vyhrazené místo.

Ochránce důvod pro iniciování změny uvedeného ustanovení neshledal. Chráněná území (kam patří i CHKO) jsou natolik výjimečná, že je třeba klást v nich na ochranu přírody větší důraz. Stěžovatelem navrhovaná možnost vjíždět v podstatě kamkoli a zaparkovat tam, by byla v rozporu s ochranou přírody a krajiny ve zvláště chráněných územích. Zákon však zohledňuje zájmy osob s postižením, i např. vlastníků nemovitostí v CHKO, tím, že připouští v jednotlivých CHKO vyhradit místa, na která lze vjíždět a na kterých lze zaparkovat. Souhlasy k vyhrazení takových míst vydává příslušný orgán ochrany přírody. Nadto zákon umožňuje udělit z uvedeného zákazu výjimku. Znamená to, že v jednotlivých případech lze povolit vjezd i na další místa v CHKO a nechat zde svoje vozidlo. Ochránce stěžovateli doporučil, aby si požádal o výjimku ze zákazu vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly mimo silnice a místní komunikace, příp. o souhlas k vyhrazení místa pro odstavení vozidla.

V případě zájmu o více informací lze kontaktovat Jitku Večeřovou (vecerova@ochrance.cz)

(NE)PRODLOUŽENÍ PRACOVNÍ SMLOUVY NA DOBU URČITOU

Svůj podnět Kanceláři ombudsmana zaslal také stěžovatel s postižením, který pracuje jako akademický pracovník na vysoké škole. Zaměstnavatel mu odmítal prodloužit pracovní smlouvu na dobu určitou, mimo jiné na základě hodnocení nadřízeného, v kterém bylo uvedeno, že pokud by se jeho zdravotní problémy prohlubovaly, nebylo by možné „plné nasazení pro katedru“. Stěžovateli jsme nastínili další možný postup a poukázali na některé podněty, které ombudsman řešil v minulosti. Na základě poskytnutých informací stěžovatel znova prodiskutoval celou záležitost se zaměstnavatelem a podařilo se mu dosáhnout prodloužení pracovní smlouvy do termínu, který požadoval (do dosažení důchodového věku).

Podnětu se věnoval Martin Šmíd z odboru rovného zacházení (smid@ochrance.cz)

ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ S VĚZNĚM S PARAPLEGIÍ

Kolegyně a kolegové z odboru dohledu nad omezováním osobní svobody šetřili případ stěžovatele ve výkonu trestu, který má těžkou paraplegii. Podnět se týkal špatného zacházení ze strany věznice. Zástupkyně ombudsmana po provedeném šetření shledala pochybení věznice spočívající mj. v nezajištění adekvátních kompenzačních pomůcek, nezajištění řádné pomoci s běžnými denními úkony či v nevhodném programu zacházení. Dovodila, že sama nemožnost autonomního pohybu vězněných osob s postižením ve věznici představuje špatné zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dále, že povinnost poskytnout osobě zbavené svobody adekvátní zdravotní péči zahrnuje i lékařem předepsanou rehabilitační péči a že je neslučitelné se zákazem špatného zacházení, aby péče a podpora, kterou vězeň se zdravotním postižením potřebuje pro sebeobsluhu a realizaci aktivit denního života, byly zajištěny dobrovolnou prací spoluvězňů.

Zpráva dostupná [zde](#).

ZDRAVOTNÍ SLUŽBY VE ŠKOLÁCH

Je řada dětí a žáků, kteří během vzdělávacího procesu potřebují buď přímo poskytnout odbornou zdravotní službu, nebo zajistit dohled při medikaci či při jiném úkonu. Může jít jak o děti s postižením, tak o děti chronicky nemocné, které sice nemají úpravu výuky nebo výstupů vzdělávání, ale bez poskytnutí zdravotní podpory nemohou ve škole být.

V této souvislosti nyní byla přijata novela zákona o zdravotních službách, podle níž bude možné od 1. ledna 2022 poskytovat zdravotní služby právě i ve školách.

Zástupkyně ombudsmana se tomuto tématu věnuje zejména kvůli podnětu organizace, která usiluje o zlepšení situace chronicky nemocných dětí ve škole. Organizace se dlouhá léta snaží téma poskytování zdravotních služeb řešit, dosud marně. Mimo jiné se i proto zástupkyně ombudsmana v září setkala nejprve se zástupci ministerstva školství i zdravotnictví, poté s ústředním školním inspektorem. Vyzvala je jednak ke zmapování situace alespoň na některých vybraných školách vzdělávajících žáky s potřebou poskytování zdravotní služby během pobytu ve škole, jednak k dalšímu metodickému vedení škol.

Tiskovou zprávu naleznete [zde](#).

Více informací k tématu poskytne Lucie Obrovská z odboru rovného zacházení (obrovska@ochrance.cz)

NEBEZPEČNÁ NEČINNOST ÚŘADU PRO ČLOVĚKA SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Kolegyně a kolegové z odboru stavebního řádu a životního prostředí se zabývali podnětem stěžovatele se zrakovým postižením, který namítal nečinnost stavebního úřadu. Stavební úřad v řízení o odstranění stavby projednával nepovolené stavební úpravy pozemní komunikace. Tyto úpravy provedli sousedé stěžovatele, kteří zvýšili úroveň příjezdové komunikace ke své garáži. V důsledku toho se za deštivého počasí tvoří před vraty ke stěžovatelovu rodinnému domu široká kaluž, která zasahuje až na pozemek stěžovatele. Nastala situace stěžovateli způsobuje potíže například proto, že kvůli zrakovému postižení je pro něj chůze v kaluži nebezpečná. Veřejný ochránce práv v rámci šetření zjistil, že se stavební úřad dopustil nečinnosti, když v řízení o odstranění stavby nerozhodl v zákonné lhůtě. Poté, co ochránce ve věci zahájil šetření, stavební úřad svoji nečinnost napravil a nařídil odstranění stavby nepovolených stavebních úprav pozemní komunikace.

Pokud se pracovně nebo osobně potýkáte s obdobnými problémy, další informace můžete nalézt v letáku [zde](#).

VYSTOUPENÍ NA DNECH DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

V rámci Dnů duševního zdraví v Café Práh (Galerie Vaňkovka) seznámili právníci Kanceláře veřejného ochránce práv publikum s poznatky ombudsmana z oblasti invalidních důchodů lidí s duševním onemocněním a z návštěv psychiatrických nemocnic. Po uvedení tématu následovala diskuse.

Kolega z odboru dohledu nad omezováním osobní svobody prezentoval zjištění z návštěv psychiatrických nemocnic od roku 2017, věnoval se např. úrovni bezpečí pro pacienty i personál, soukromí a důstojnosti v průběhu pobytu, používání omezovacích prostředků a dostupnosti informací o stížnostním mechanismu pro pacienty, pokud nejsou spokojeni s úrovní poskytované péče.

Zástupce odboru sociálního zabezpečení představil nejčastěji řešené podněty týkající se řízení o přiznání a zvýšení invalidního důchodu, podmínek jeho snížení či odnětí a stanovení výše invalidního důchodu. Zaměřil se zejména na praktické aspekty při určení data vzniku nebo změny invalidity u lidí s duševním onemocněním. Kancelář veřejného ochránce práv připravila k tématu též infografiku.

Infografika dostupná [zde](#).

NESOUČINNOST MINISTRYNĚ PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ŠETŘENÍCH TÝKAJÍCÍCH SE DÁVEK PODMÍNĚNÝCH NEPŘÍZNIVÝM ZDRAVOTNÍM STAVEM

Jestliže Ministerstvo práce a sociálních věcí jako odvolací orgán vyhotoví rozhodnutí v řízení o dávkách podmíněných zdravotním stavem na podkladě neúplného nebo nepřesvědčivého posudku, zatíží tím řízení vadou, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takové rozhodnutí je v rozporu s právními předpisy.

Jelikož chybná rozhodnutí úřadů nemůže ochránce sám rušit, zjistí-li během šetření pochybení, upozorňuje na ně ministryni/ministra práce a sociálních věcí jako jejich nadřízený orgán a žádá zjednání nápravy. Nejčastěji navrhuje přezkoumání případu a zrušení napadeného odvolacího rozhodnutí v přezkumném řízení, výjimečně také přezkoumání případu v rámci kontrolní lékařské prohlídky. Ministryně ale opakovaně odmítla provést ochráncem navrhovaná opatření k nápravě. Ochránce proto o této skutečnosti vyrozuměl vládu ČR podle ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

Stanovisko dostupné [zde](#).

RUŠENÍ ROZHODNUTÍ ÚŘADU PRÁCE ČR V ŘÍZENÍCH O DÁVKÁCH PODMÍNĚNÝCH NEPŘÍZNIVÝM ZDRAVOTNÍM STAVEM

Ochránce se v posledních měsících setkává s tím, že Ministerstvo práce a sociálních věcí mnohem častěji než v minulosti ruší prvostupňová rozhodnutí Úřadu práce ČR pouze z důvodu procesního pochybení (pro neúplnost nebo nepřezkoumatelnost prvostupňového posudku), aniž by zdravotní stav posoudilo samo resp. prostřednictvím posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí.

V případě, že máte ze své činnosti podobnou zkušenost, budou kolegyně a kolegové z odboru sociálního zabezpečení pro posouzení oprávněnosti této praxe rádi, pokud jim ji sdělíte na adresu **(kloboukova@ochrance.cz)**

SPOLUPRÁCE S ORGANIZACEMI HÁJÍCÍMI PRÁVA LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

NATÁČENÍ PODCASTU NA KÁVU S OMBUDSMANEM

Ve spolupráci s Českou odbornou společností pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) jsme připravili podcast týkající se „Vzdělávání dětí s postižením“. Na zvídavé otázky odpovídala Lenka Hečková, právnička České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání a členka poradního orgánu ombudsmana pro práva lidí s postižením.

Podcast si můžete poslechnout [zde](#). Všech ostatních dosud vydaných 46 dílů najdete na [Youtube](#) nebo [Spotify](#). Dozvědět se v nich můžete také například, jak je to s podmínkami péče o osobu závislou na péči nebo nelegálním poskytováním sociálních služeb.

VÝZKUM O PŘEDSUDEČNÉM NÁSILÍ

Organizace In Iustitia momentálně pracuje na výzkumu o předsudečném násilí na lidech s postižením. Sbírají data pomocí dotazníku. Chtěla bych vás vyzvat, abyste se vy sami zapojili, nebo dali o tomto dotazníku vědět. Můžete se podívat na FB stránky In Iustitia, nebo na jejich web <https://in-ius.cz/>. Předběžné výsledky jsou dostupné v **tiskové zprávě**.

Stejně jako zástupkyně ombudsmana, jsem ambasadorkou tohoto výzkumu. K výzkumu jsou natočená i videa, kromě mojí maličkosti se tam objevil například Erik Čipera. In Iustitia má také sociálního pracovníka, který má za úkol pomoci lidem, kteří právě zažili předsudečné násilí.

Násilí na postižených lidech není problém jednorázových incidentů. Osobně jsem zažila násilí od některých členů rodiny. Slyšela jsem na svoji adresu „Lidi jako ty by měli shodit ze skály“. Nevím už, kolik let trvalo každodenní bití. Byla jsem bita za údajnou nedostatečnou snahu při cvičení. Nebyli to taky jediní lidé, kteří mě ublížili. Proto mám neustále obavy o svoji bezpečnost. V kombinaci s tím, že mám progresivní vzácné onemocnění zjištěné ve 33 letech, potíže dokončit studium, obtížně se mi vyjednává o přiměřených úpravách, obtížně se mi vyjednává s provozními manažery klubů.

Máme velmi málo důkazů o tom, že ještě stále probíhá, nebo vůbec probíhalo, dlouhodobé násilí na lidech s postižením.

Chci násilí na lidech s postižením zastavit, a přinejmenším zmenšit počet případů. První krok je transparentnost, to že o problému zodpovědné osoby ví. Mám k dispozici literaturu. Českou i zahraniční, která se problémem zabývá. Mám zprávy od lidí z podpůrných skupin na FB, kterým se děly nebo stále dějí obdobné věci jako mě. Lidí, kteří ale nemají důvěru v policii, sociální pracovníky svých organizací, nebo někoho, kdo si něco podobného nezažil. Slyším od nich to, že sociální pracovnice jejich stížnost na násilné rodiče považuje za irrelevantní, a je samotné za problémové uživatele sociální služby. To studium, které nezvládám dokončit je psychologie, a mám za sebou i část psychoterapeutického výcviku, umím lidem poskytnout nějaké základní ujištění, že oni nejsou ti špatní.

Protože to je ten další problém. Lidi co tohle zažívají dlouhodobě, přijmou za své to, že je jejich chyba, že se jim děje násilí. I já jsem to tak měla. Není to pravda, není to fér. Šířme výzkum, kontaktujme lidi, co už na tom pracují v České republice. Pojďme to změnit.

Hana Grygarová
členka poradního orgánu ombudsmana
aktivně hájící práva lidí s postižením

DALŠÍ INFORMACE Z OBLASTI PRÁV LIDÍ S POSTIŽENÍM

RATIFIKACE OPČNÍHO PROTOKOLU ÚMLUVY

Po červencovém podepsání ratifikační listiny prezidentem ČR, vstoupil dne 23. září Opční protokol k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením v platnost.

Opční protokol umožňuje smluvním státům uznat pravomoc Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením zabývat se stížnostmi jednotlivců nebo skupin jednotlivců na porušení práv vyplývajících z jednotlivých ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Nyní je již možné se obracet na soudy v případech, kdy stát poruší Úmluvu, rovněž tak podávat stížnosti k Výboru pro práva osob se zdravotním postižením na porušování Úmluvy ze strany státu.

Mezi nejdůležitější podmínky pro předložení stížnosti k posouzení Výboru patří např. vyčerpání všech dostupných vnitrostátní opravných prostředků či náležité odůvodnění stížnosti.

Protokol dostupný [zde](#).

NOVÁ PUBLIKACE: PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ. REALITA A MOŽNOSTI STRATEGICKÉ LITIGACE

Dvě důležité nevládní organizace (Fórum pro lidská práva a Amnesty International Česká republika) vydaly odbornou publikaci o právu na vzdělání. Na základě 16 reálných příběhů dětí a jejich rodin analyzují, v čem český vzdělávací systém nevyhovuje našim mezinárodním závazkům. Publikace pojednává také o dětech s postižením a Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením. Obě organizace upozorňují na překážky, které musí děti a jejich rodiče překonat, aby mohli právo na vzdělání vymáhat soudní cestou.

Publikace je zdarma dostupná [zde](#).

DOPORUČENÍ VÝBORU OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE

Na základě páté a šesté periodické zprávy ČR o plnění závazků plynoucích z Úmluvy o právech dítěte vydal výbor OSN pro Českou republiku doporučení, v němž se dotkl také dětí s postižením. Vyzdvíhl pokles počtu dětí v ústavní péči a úsilí vynaložené na rozvoj inkluzivního vzdělávání. Zároveň však vyzval ČR mj. ke sjednocení definice „přiměřených opatření“ s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, ke zlepšení koordinace mezi sociálními, zdravotními a sociálními orgány právní ochrany, k jejich edukaci v hledání vhodné možnosti péče o děti, k ukončení praxe umísťování dětí s postižením do DOZP s dospělými, k posílení podpory rodičů dětí s postižením, včetně dětí s velmi vážným, kombinovaným nebo vzácným postižením, k zajištění včasné a účinné intervence u dětí s poruchou autistického spektra a vývojových poruch a také k provádění osvětové kampaně s cílem bojovat proti stigmatizaci a předsudkům vůči dětem s postižením a podporovat jejich pozitivní obraz. V oblasti inkluze pak doporučuje zejména přezkoumat legislativu a praxi a zajistit plnou a efektivní integraci všech dětí.

Doporučení si můžete přečíst [zde](#).

ROZHODNUTÍ VE VĚCI PŘÍSEDÍCÍ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) řešil případ právničky se zrakovým postižením z Bulharska jmenované do funkce přísedící v trestním řízení. Ta nebyla z důvodu svého postižení přivolána k žádnému případu.

SDEU judikoval, že paušální vyloučení přísedících, kteří jsou nevidomí, je diskriminací z důvodu postižení podle čl. 5 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Soudy musí zprostředkovat přísedícím s postižením přiměřené opatření. Vyloučení přísedící nebo přísedícího se zrakovým postižením by bylo možné jen za výjimečných okolností, např. kdyby bylo vizuální posouzení případu (důkazů) důležité pro konkrétní řízení a nebylo by možné důkazy zkoumat či hodnotit pomocí prostředků zdravotnické techniky.

Odkaz na toto rozhodnutí najdete [zde](#).

DISKRIMINACE ZAMĚSTNANCE NA ZÁKLADĚ POSTIŽENÍ

SDEU dne 15. července 2021 rozhodl, že Estonská právní úprava, která stanoví absolutní nemožnost dalšího zaměstnávání příslušnice či příslušníka vězeňské služby, jejichž sluchová ostrost nedosahuje minimálních prahových hodnot sluchového vnímání, aniž umožňuje ověřit, zda jsou schopni plnit své úkoly, je v rozporu s unijním právem. Rozhodnutí SDEU musejí respektovat také soudy ČR.

Odkaz na celý text rozhodnutí najdete [zde](#).

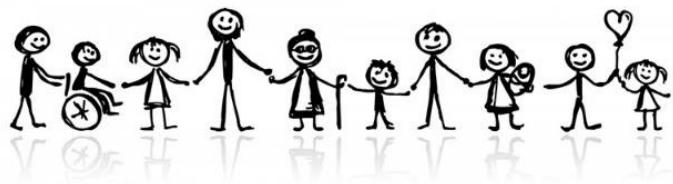
NEZÁKONNÉ SNÍŽENÍ NÁHRADY ÚJMY DÍVCE S PAS

Ústavní soud ČR se zastal nezletilé stěžovatelky s poruchou autistického spektra - Aspergerovým syndromem. Ta se od dětství neztotožňuje s mužským pohlavím a vystupuje jako dívka. Ve svých dvanácti letech, v průběhu hospitalizace na psychiatrii, byla umístěna na chlapecké oddělení a opakovaně znásilňována. Stěžovatelka, která v trestním řízení vystupovala jako poškozená, se na obžalovaném domáhala náhrady nemajetkové újmy. Z požadované částky jí vrchní soud přiznal 75 000 Kč a ve zbytku ji odkázal na civilní řízení.

Ústavní soud judikoval, že i když se vrchní soud zabýval náhradou újmy relativně podrobně, bylo v posuzovaném případě třeba vyvinout větší úsilí, aby stěžovatelka nebyla nucena se opětovně domáhat svých práv, a to s přihlédnutím k tomu, že je zvlášť zranitelnou obětí a že ke vzniku újmy u ní došlo v návaznosti na rozhodnutí veřejné moci o její hospitalizaci. Ústavní soud dále zdůraznil, že dojde-li zásahem do nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí ke vzniku újmy, nelze snížit náhradu této újmy jen z důvodu, že poškozený jednotlivec není schopen z důvodů svého postižení plně chápat zásah do svého základního práva. I kdyby stěžovatelka nebyla schopna zejména s ohledem na své postižení plně chápat zásahy do svých práv, k nimž došlo při jejím opakovaném znásilnění, nesměla by tato skutečnost vést ke snížení náhrady, která jí bude přiznána. V této souvislosti neobstojí úvahy vrchního soudu, že stěžovatelka je specifickou osobou, na jejíž hodnoty a vnímání nelze nahlížet měřítkem běžného dospívajícího.

Celý nález Ústavního soudu k dispozici [zde](#).

Postižení nemusí být vidět

DĚKUJEME ZA SPOLUPRÁCI

www.ochrance.cz